

yetishish yo‘lida juda ham ko‘p mashaqqat borligini, muhabbat jasorattalab tuyg‘u ekanligini rang-barang tasvirlaydi, lekin unga yeta olmagan ham haqiqat rukniga oiddir.

***Muhabbat – chiroyli kapalak,**
qo‘rqaman sho‘rlikni tutgani.
Kapalak quvganim yodimda,
yodimda yo‘q ammo yetganim.*

“Shavkat Rahmon vatan va millat taqdirini eng ko‘p va xo‘p qalamga olgan, unga farzandlik munosabatini bor harorat va muhabbati, achchiq-chuchuklari bilan tikka ayta olgan yagona shoir edi,” – deya ta’rif beradi shoir va tarjimon Asqar Maxkam. Idrok etish mumkinki, satrlar nutqi shoir nigohida tabiat va borliqning barcha obrazlarini harakatlar va xususiyat uyg‘unligi gavdalantirmoqda. Shunday ekan shorini “tabiat shoiri”, qiyoslash va o‘xshatishlar olamining buyuk kuychisi deb tan olishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Normatova Sh. Yurt va ozodlik kuychisi// Til va adabiyot ta’limi jurnali. – 2010. – 9-son. – 59-bet.
2. Uldona Ubdurahmonova. Daryodil samoga dil bergan shoir// Til va adabiyot ta’limi jurnali. – 2014. – 6-son. – 45
3. Asqar Maxkam. Shavkat Rahmon zamondoshlari xotirasida // Til va adabiyot ta’limi jurnali. – 2014. – 6-son. – 47
4. Shavkat Rahmon. Saylanma. – T.: Sharq, 1997.
5. www.tilvaadabiyot.uz
6. til@sarkor.uz

UDK: 37.013:811.111

INGLIZ TILI DARSLARIDA EKOLOGIK XABARDORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA GAPIRISH KO‘NIKMASIGA ASOSLNAGAN TOPSHIRIQLARDAN FOYDALANISH

Samatova Nozima Abdixalim qizi
Shahrisabz davlat pedagogika instituti magistranti
+998976340424, samatovanozima@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tadqiqot ekologik xabardorlik bilan bog‘liq turli topshiriqlar orqali ingliz tilida gapirish darslarini tashkil etishning ahamiyatini o‘rganadi. Bunday topshiriqlar talabalarning ekoturizmga bo‘lgan qiziqishini oshiradi hamda iqlim o‘zgarishi, ifloslanish, o‘rmonlarning qisqarishi va biologik xilma-xillikning kamayishi kabi global ekologik muammolarni hal etishda hukumat sa’y-harakatlariga yordam beradi. Ushbu muammolar nafaqat ilmiy yechimlarni, balki

jamiyatda ekologik ongni oshirishni va mas’uliyatli xulq-atvorni shakllantirishni ham talab qiladi.

Kalit so‘zlar: ingliz tilini o‘qitish, ekoturizm, gapirish ko‘nikmalari, ekologik xabardorlik, gapirish faoliyatlari, ekologik ta’lim, kommunikativ kompetensiya, guruh muhokamalari, ekologik muammolar.

Annotation: This study explores the significance of organizing English-speaking lessons with different tasks related to environmental awareness, thereby evoking students’ interest in ecotourism and helping the government to solve global environmental problems, such as climate change, pollution, deforestation, and biodiversity loss. These challenges require not only scientific solutions but also increased public awareness and responsible behavior.

Keywords: English language teaching, ecotourism, speaking skills, environmental awareness, speaking activities, environmental education, communicative competence, group discussions, environmental issues.

Аннотация: Данное исследование рассматривает значимость организации уроков разговорного английского языка с использованием различных заданий, связанных с экологической осведомлённостью. Такие задания способствуют повышению интереса студентов к экотуризму и помогают правительству в решении глобальных экологических проблем, таких как изменение климата, загрязнение окружающей среды, вырубка лесов и утрата биоразнообразия. Эти проблемы требуют не только научных решений, но и повышения общественной осведомлённости, а также формирования ответственного поведения.

Ключевые слова: преподавание английского языка, экотуризм, навыки говорения, экологическая осведомлённость, задания на говорение, экологическое образование, коммуникативная компетенция, групповые обсуждения, экологические проблемы.

Kirish. Zamonaviy va rivojlanib borayotgan dunyoda ekologik xabardorlik tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda, chunki tezkor sanoatlashtirish, urbanizatsiya va aholi sonining o‘sishi tabiiy ekotizimlarga katta bosim o‘tkazmoqda. Jaramillo va Medina ta’kidlashicha, “Yer sayyorasi hozirda ko‘plab ekologik muammolar bilan kurashmoqda. Eng jiddiy muammo esa global isishdir. Shu sababli maktab o‘quvchilari ushbu muammolarning mavjudligi, ularga nisbatan qanday munosabatni o‘zgartirish zarurligi va sayyoramizda hayotni saqlab qolish uchun qanday odatlarni shakllantirish kerakligini anglab yetishlari lozim” [1]. Shaxslar va jamiyat orasida ekologik xabardorlikni

oshirish ushbu muammolarni hal qilish va barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun muhim hisoblanadi.

Shuning uchun, Ingliz tilini o‘qitish (ELT) nafaqat til kompetensiyasini rivojlantirishga, balki o‘quvchilarni real dunyo masalalari haqida samarali muloqot qila olishga tayyorlashga qaratilgan. Shu nuqtai nazardan, til sinfinda ekologik mavzularni kiritish “kontentni o‘rganish, tilni o‘rganish va sinf ichida ham, sinf tashqarisida ham shaxsiy mas’uliyatni rivojlantiradi”[2]. Atrof-muhit haqida xabardorlik shunday mavzulardan biri bo‘lib, o‘quvchilarning til ko‘nikmalarini rivojlantirishga mazmunli kontent taqdim etishi bilan birga, mas’uliyatli global fuqarolikni ham shakllantiradi. Hozirgi kunda duch kelayotgan muammolarni hisobga olsak, atrof-muhit mavzulari faqat tabiiy fanlar yoki biologiya kabi fanlar doirasida ko‘rib chiqilishi mumkin emas, xususan, Altin, Tecer va Kahraman ta’kidlashicha, “maktablarda amalga oshiriladigan ekologik ma’lumotlar yetarli emas va o‘quvchilarning ekologik faoliyatlarda ishtiroki past”[3]. Bu shuni anglatadiki, agar biz o‘quvchilarni ekologik faoliyatlarda ishtirok etishga ko‘proq motivatsiya qilmoqchi bo‘lsak, faoliyatlarni boshqa fanlarga ham integratsiya qilishimiz kerak.

O‘qituvchilarga o‘quvchilarning ekologik ta’limga bo‘lgan qiziqishini uyg‘otishda yordam beradigan bir necha usullar mavjud. Ular quyidagilardan iborat:

- Muhokamalar,
- bahs-munozaralar,
- rolli o‘yinlar,
- taqdimotlar,
- muammo yechish faoliyatlari.

Bu usullar o‘zaro muloqotni, lug‘at boyligini va tanqidiy fikrlashni rag‘batlantiradi. Ayniqsa, ekologik konferensiyalar o‘quvchilarga barqarorlik masalalarini chuqurroq o‘rganish imkonini berib, ularning argumentatsiya va muzokara ko‘nikmalarini ham rivojlantiradi [4].

Sinfdagi faoliyatlar: Bir qator innovatsion strategiyalar aniqlangan, jumladan loyiha asosida o‘qitish, ekologik masalalar bo‘yicha bahs-munozaralar, simulyatsiya mashqlari va hamkorlikda tadqiqot loyihalari. Ushbu faoliyatlar til ko‘nikmalarini rivojlantirish bilan birga, tanqidiy fikrlashni rag‘batlantiradi va barqarorlikni chuqurroq tushunishga yordam beradi [5].

1. Rol o‘ynash orqali. Rol o‘ynash vazifalarida o‘quvchilar turli rollarni bajarib, real hayotiy vaziyatlarni simulyatsiya qiladilar, masalan, sayyoh bilan gid o‘rtasidagi suhbat, ekologik faollar o‘rtasidagi muhokama yoki ishbilarmon hamkorlar uchrashuvi. Ushbu faoliyatlar o‘quvchilarga tilni real kontekstlarda amalda qo‘llash imkonini beradi va pragmatik kompetensiyani rivojlantiradi.

2. Guruh muhokamalari va bahs-munozaralar. Ushbu vazifalarda o‘quvchilar fikr almashadi, boshqalar bilan rozi yoki norozi bo‘ladilar va o‘z fikrlarini asoslaydilar. Bunday faoliyatlar tanqidiy fikrlashni rag‘batlantiradi va o‘quvchilardan ishontiruvchi til, dalillarni qo‘llash hamda mos suhbat strategiyalarini ishlatishni talab qiladi.

3. Muammo yechishga qaratilgan vazifalar ham kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda muhim vosita sifatida keng e‘tirof etiladi. Bunday vazifalarda o‘quvchilar muayyan muammoni hal qilish uchun birgalikda ishlaydilar, masalan, shaharda ifloslanishni kamaytirish yoki ma‘lum bir hududda barqaror turizmni rivojlantirish kabi.

Xulosa. Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, global ekologik muammolarni kamaytirish uchun turli usul va strategiyalar mavjud bo‘lsa-da, bunday faoliyatlar o‘quvchilarda atrof-muhitning ahamiyatini anglashni shakllantirishda juda foydali hisoblanadi. O‘qituvchilarning yordami va yuqorida keltirilgan gapirishga oid vazifalar orqali o‘quvchilar nafaqat bilimga ega bo‘ladilar, balki ekologik muammolar uchun mas‘uliyat hissini ham rivojlantiradilar va atrof-muhitni muhofaza qilishda mas‘ul tashkilotlarga yordam berishga tayyor bo‘ladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jaramillo, L., & Medina, A. (2011). O‘smirlarning atrof-muhitni asrash haqidagi xabardorligi: ingliz tilida qisqa tasviriy matnlar yozish jarayonidagi tajribalar. PROFILE, 11–30.

2. Hauschild, S., Poltavtchenko, E., & Stoller, F. (2012). Yashil yondashuv: ekologik ta‘limni til o‘qitish bilan uyg‘unlashtirish. FORUM, 2–13.

3. Tekin, E. (2012). Xususiy notijorat universitetida tahsil olayotgan bo‘lajak o‘qituvchilarning ekologik xabardorligi va tashvishlari. Ankara: Bilkent universiteti.

4. Stibbe, A. (2015). Ekologik lingvistika: til, ekologiya va biz yashaydigan hikoyalar.

5. Harsch, C. (2022). Barqarorlik ta‘limi uchun ingliz tilini o‘qitishda autentik materiallar va real hayotiy vaziyatlardan foydalanish. Journal of Applied Linguistics, 14(1), 32–47.

IQTISODIYOT YO‘NALISHI TALABALARI UCHUN RUS TILIDA PROFESSIONAL KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISH

Nuraliyeva Maftuna G‘ulomovna

*Is‘hoqxon Ibrat nomidagi Namangan davlat chet tillar instituti
tayanch doktoranti,*

+998882564440, Nuraliyevamaftuna4440@gmail.com